

1 สมัชชาสุขภาพจังหวัดขอนแก่น ครั้งที่ ๒

2 ระเบียบวาระที่ ๑.๓

3 การพัฒนาการเข้าถึงการตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดีอย่างทันทั่วถึง

4
5 ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๗ ที่ประชุมได้รับรองมติ “การ
6 กำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน” (รายละเอียดตามเอกสารแนบ) เป็นมติสมัชชาสุขภาพ
7 แห่งชาติ มีข้อเสนอจากภาคีเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ เสนอให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์ทั้ง
8 ระดับชาติและท้องถิ่น โดยตั้ง กองทุนสุขภาพตำบล เข้ามาสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับ
9 ประชาชนท้องถิ่น และใช้เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เข้ามาร่วมให้ความรู้กับประชาชนและให้
10 คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เข้ามาร่วมสนับสนุน
11 ช่องทางให้ความรู้กับประชาชน พร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบัญญัติในการตั้งสิ่งปลูกสรุ รวมถึงดูแล
12 สุขลักษณะของแรงงานต่างด้าวและสัตว์เลี้ยง ในขณะที่เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดในภาคอีสานวางแผนจัดเวที
13 ทหารเรือเพื่อขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพ “การกำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน” โดยจะเชิญ
14 ผู้มีส่วนได้เสีย เครือข่าย หน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานในเรื่องนี้เข้ามาหารือเพื่อร่วมหนุนเสริมการทำงานกันและกัน

15 ในการประชุมคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์
16 พ.ศ. ๒๕๕๘ คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติมีมติเห็นชอบมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน
17 ๕ มติ และให้เสนอมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๕ มติ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อรับทราบ
18 และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการตามมติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทางคณะรัฐมนตรีมีมติ
19 เห็นชอบกับมติสมัชชาสุขภาพดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา หลายหน่วยงานได้ตอบรับมติ
20 สมัชชาสุขภาพและเริ่มกระบวนการการดำเนินงานขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพต่อไป

21 สถานการณ์โรคมะเร็งท่อน้ำดี

22 “มะเร็งท่อน้ำดี (cholangiocarcinoma หรือ CCA)” คือ มะเร็งที่เกิดจากความผิดปกติของเซลล์เยื่อ
23 น้ำดีทั้งในและนอกตับ มะเร็งที่เกิดในท่อน้ำดีในเนื้อตับจะถูกเรียกเป็น “มะเร็งท่อน้ำดีในเนื้อตับ” (intrahepatic
24 CCA) ส่วนที่เกิดกับท่อน้ำดีนอกตับเรียก “มะเร็งท่อน้ำดีนอกเนื้อตับ” (extrahepatic CCA) และมะเร็งที่เกิดกับ
25 ตำแหน่งที่ท่อน้ำดีออกจากตับพอดีเรียกเพอริฮิลาร์ (perihilar)

26 โรคมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

27 จากข้อมูลของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบสถิติการเสียชีวิตของมะเร็งท่อน้ำดีสูงสุดในปี ๒๕๔๘
28 หรือเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยเสียชีวิตประมาณ ๒๕,๐๐๐ ราย คิดเป็นอัตราการเสียชีวิตวันละ ๗๐ คน หรือเฉลี่ย
29 ชั่วโมงละ ๓ ราย นายแพทย์สุพรรณ ศรีธรรมมา อธิบดีกรมการแพทย์เปิดเผยว่า โรคมะเร็งใน ปี ๒๕๕๔ พบคน
30 ไทยเสียชีวิตจากโรคมะเร็งท่อน้ำดีและตับจำนวน ๑๔,๓๑๔ ราย ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
31 หรือประมาณ ๗,๕๓๙ ราย รองลงมาคือภาคเหนือ จำนวน ๒,๖๓๘ ราย และจากสถิติโรงพยาบาลศรีนครินทร์
32 จังหวัดขอนแก่น ปี ๒๕๕๖ พบผู้ป่วยมะเร็งเนื้อตับและท่อน้ำดีรายใหม่กว่า ๑,๗๖๕ ราย ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ

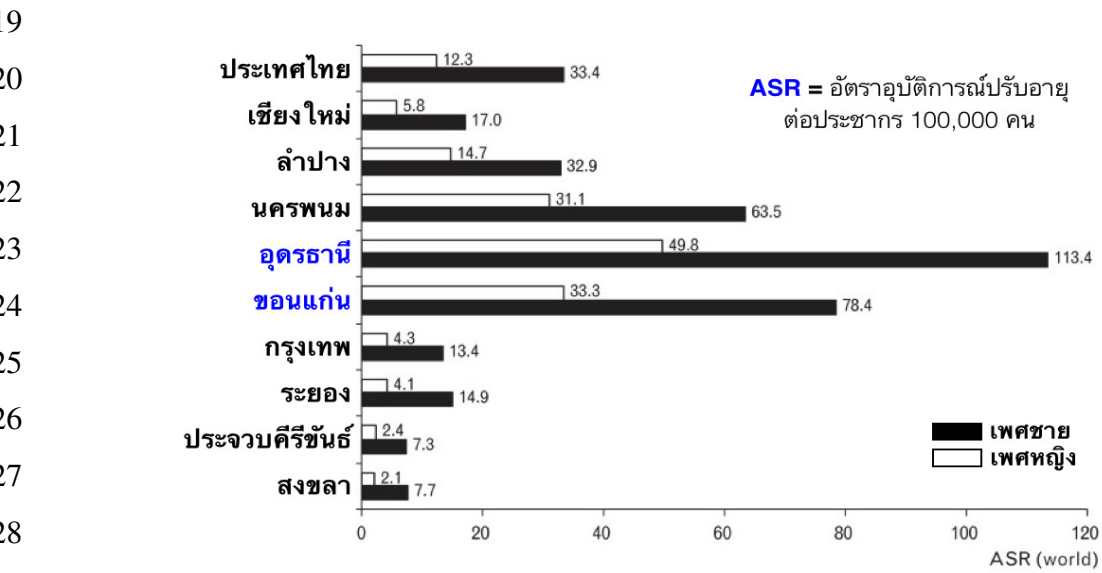
1 ทุกปี โดยเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ๖๓% (๑,๑๐๘ ราย) มะเร็งเนื้อตับ ๑๘% (๓๒๐ ราย) โดยเกิดขึ้นกับประชากรวัย
2 ทำงานที่เป็นหัวหน้าครอบครัวอายุตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไป ซึ่งถือเป็นโรคที่รุนแรงและก่อให้เกิดความสูญเสียทาง
3 เศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก

4 มะเร็งท่อน้ำดีของคนไทยโดยเฉพาะคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นเกิดจากอุปนิสัยที่ชอบรับประทาน
5 ปลาน้ำจืดมีเกล็ดแบบสุกๆดิบๆโดยการปรุงอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น ปลาร้าดิบ ก้อยปลา ส้มปลา ซึ่งมีพยาธิ
6 ไบไม้ตับ (*Opisthorchis viverrini*) อาศัยอยู่ใต้เกล็ด พยาธิไบไม้ตับที่เข้าสู่ระบบทางเดินอาหารจะเข้าไปอาศัยอยู่ที่
7 ท่อน้ำดี ทำให้เกิดการติดพยาธิไบไม้ตับในท่อน้ำดีและเกิดการอักเสบเรื้อรัง ประกอบกับการรับประทานอาหารที่มี
8 สารก่อมะเร็งในอาหารประเภทไนโตรซามีน (Nitrosamine) หรือดินประสิวในอาหารหมักดองร่วมด้วย จะส่งผลให้
9 เกิดการก่อมะเร็งอย่างช้าๆโดยใช้เวลาประมาณ ๒๐-๓๐ ปี ซึ่งคนที่ถูกพบว่าป่วยเป็นมะเร็งส่วนใหญ่จะเป็นระยะ
10 สุดท้ายซึ่งรักษาได้ไม่ทันท่วงที โรคร้ายนี้จึงเป็นภัยเงียบของคนไทยที่อยู่คู่กันมาช้านาน

11 สถานการณ์โรคมะเร็งท่อน้ำดีในจังหวัดขอนแก่น

12 ความรุนแรงของสถานการณ์

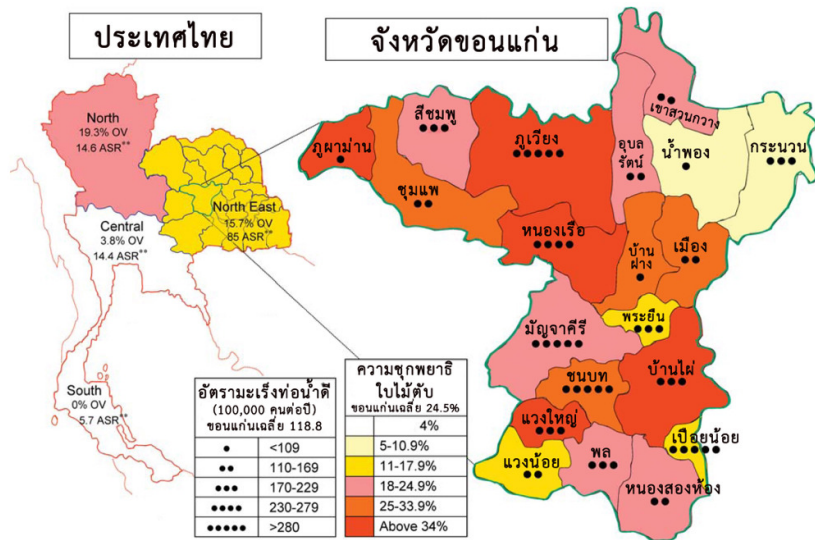
13 แม้ว่าอุบัติการณ์เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีจะพบได้น้อยมากจากสถิติทั่วโลก แต่ในประเทศไทยกลับพบ
14 อุบัติการณ์สูงที่สุดในโลกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๔ พบว่า จังหวัด
15 ขอนแก่นมีอุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีสูงสุด ด้วยจำนวน ๙๔.๘ คน ต่อประชากรชาย ๑๐๐,๐๐๐ คน และ
16 ๓๙.๔คน ต่อประชากรหญิง ๑๐๐,๐๐๐ คน ถึงแม้ว่า ๑๐ ปีต่อมา อุบัติการณ์สูงที่สุดนั้นจะพบที่จังหวัดอุดรธานี
17 คือ ๑๑๓.๔ คน ต่อประชากรชาย ๑๐๐,๐๐๐ คน และ ๔๙.๘ คน ต่อประชากรหญิง ๑๐๐,๐๐๐ คน แต่จังหวัด
18 ขอนแก่นก็ยังมีอุบัติการณ์สูงเป็นอันดับสองในภูมิภาค

29 **ภาพที่ ๑** อัตราอุบัติการณ์ปรับอายุ (age-standardized incidence rate, ASR) โรคมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทยในเขต
30 จังหวัดต่างๆในปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๓ โดยแบ่งเป็นเพศชายและหญิง(Sripa and Pairojkul, ๒๐๐๘)

31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

1 ชนบท ถือเป็นพื้นที่ที่พบอุบัติการณ์มะเร็งเรื้องน้ำดีสูงมาก กล่าวคือ มากกว่า ๒๓๐ คน ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน
 2 ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความชุกของพยาธิใบไม้ตับในพื้นที่อีกด้วย ในขณะที่อำเภออื่น แม้จะมีอุบัติการณ์ที่ต่ำกว่า แต่
 3 ก็ถือว่ายังสูงกว่าอุบัติการณ์ของโรคนี้นี้เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ

15 **ภาพที่ ๒** อัตราการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและความชุกของพยาธิใบไม้ตับในจังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๕
 16 (Sripa et al., ๒๐๐๗)

17 แม้ว่าจะมีการค้นพบความเชื่อมโยงระหว่างการติดพยาธิใบไม้ตับและอุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี
 18 ในประเทศไทยเป็นเวลากว่า ๕๐ ปี แต่อุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดียังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เพราะมะเร็งท่อน้ำดี
 19 เป็นภัยเงียบที่ไม่แสดงอาการ และใช้เวลาพัฒนาโรคลงถึง ๒๐ ปี หลังจากที่พยาธิใบไม้ตับเข้าสู่ร่างกาย ซึ่งการ
 20 รณรงค์ป้องกันโรคโดยการรับประทานปลาน้ำจืดที่มีเกลือดองแบบดิบๆ เพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถลด
 21 อุบัติการณ์และการสูญเสียจากโรคนี้นี้ได้ ดังนั้นการรักษาผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีในระยะเริ่มต้นที่พบด้วยการอัลตรา
 22 ซาวนด์ช่องท้อง จึงเป็นทางเลือกเดียวในขณะนี้ ที่สามารถลดการสูญเสียของประชากรและลดผลกระทบที่เกิดจาก
 23 การสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมได้

24 **ปัญหาเรื่องการเข้าถึงการวินิจฉัยและรักษา**

25 แม้ว่าผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีมีสิทธิ์เข้ารับการรักษาตามหลักประกันสุขภาพต่างๆ แต่ด้วยระยะเวลาของการ
 26 รักษา และมีผู้ป่วยจำนวนมาก ทำให้ในทางปฏิบัติเกิดความล่าช้าในการวินิจฉัยโรคและการรักษา เมื่อผู้ป่วยได้
 27 ลำดับคิวที่จะรับการวินิจฉัยหรือรักษาก็ทำให้ระยะของโรคเปลี่ยนไป ปัญหาการเข้าถึงการวินิจฉัยและรักษา
 28 สามารถสรุปได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้ :-

- 29 ๑. ผู้ป่วยที่มีจำนวนมากและมีแนวโน้มเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยและรักษามากขึ้น จากข้อมูลโครงการ
 30 แก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (CASCAP) ในแต่ละปีมี
 31 ผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีเข้ามารักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์และโรงพยาบาลขอนแก่น เฉพาะที่เก็บ
 32 ข้อมูลได้ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ - ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ ประมาณ ๑,๐๖๖ ราย และเข้าสู่กระบวนการ
 33 รักษาแล้วเพียง ๖๕๖ รายในขณะที่โรงพยาบาลทั้ง ๒ แห่งมีศักยภาพรองรับการวินิจฉัยและรักษา

1 ผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีได้จำกัด และในอนาคตหากมีการตรวจคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีด้วยการอัลตรา
2 ซาวด์มากขึ้น จะทำให้มีผู้ที่สงสัยว่าจะเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยด้วยการ
3 CT/MRI เพิ่มขึ้นด้วย

4 ๒. ความรีบด่วนในการวินิจฉัยและรักษาเพื่อที่จะไม่ให้โรคเปลี่ยนระยะ ปัญหาความล่าช้าในการรอคิว
5 วินิจฉัยโรคมะเร็งท่อน้ำดีด้วยการ CT/MRI และการผ่าตัดจนทำให้ระยะของโรคเปลี่ยนทำให้ผู้ป่วย
6 โรคมะเร็งท่อน้ำดีไม่สามารถเข้าสู่การรักษาได้ทันเวลาที่

7 ๓. โรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคที่รักษาหายได้ด้วยการผ่าตัดถ้าพบและทำการรักษาตั้งแต่ระยะแรก ใน
8 ขณะเดียวกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีก็เป็นโรคที่มีการเปลี่ยนระยะของโรคค่อนข้างเร็ว แต่การจัดลำดับคิว
9 เพื่อเข้าสู่การวินิจฉัยและรักษาต้องอยู่ในลำดับคิวเดียวกับโรคไม่รีบด่วน ทำให้ผู้ป่วยจำนวนมากเสีย
10 โอกาสในการเข้าสู่การรักษาตั้งแต่ระยะเริ่มแรก

11 ดังนั้นการพัฒนาระบบให้กลุ่มเสี่ยงผู้ที่สงสัยว่าเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี และผู้ป่วยเข้าถึงการวินิจฉัยโรคและ
12 เข้าสู่การรักษาได้อย่างรวดเร็วทันเวลาที่จึงเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้สามารถลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากมะเร็งท่อน้ำดี และ
13 ลดต้นทุนในการรักษาทั้งของผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ และค่าใช้จ่ายระหว่างการรักษาของครอบครัวผู้ป่วยได้เป็น
14 จำนวนมาก

15 ความจำเป็นในการแก้ไขปัญหา

16 ข้อมูลจาก รศ.นพ.ณรงค์ ชันดีแก้ว ให้ข้อมูลว่า คนไข้มะเร็งท่อน้ำดีที่ผ่านระยะเริ่มต้นไปแล้วจะมีอาการตัว
17 เหลืองตาเหลืองเนื่องจากทางเดินน้ำดีอุดตัน ถ้าคนไข้ผ่านการคัดกรองและรู้ตัวตั้งแต่ระยะเริ่มต้น หากทำการ
18 วินิจฉัยและรักษาด้วยการผ่าตัด ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการรักษาจะไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่ถ้ามาทำการรักษาใน
19 ระยะที่มีอาการตัวเหลืองแล้ว จะต้องมีการเจาะระบายน้ำดีระยะหนึ่ง ซึ่งมีความซับซ้อนในการรักษาและดูแลผู้ป่วย
20 มากขึ้นค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้นประมาณ ๒-๓ เท่าคือ ๒๐๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งถ้าปล่อยให้โรคข้ามระยะ ผู้ป่วย
21 ก็เสียประโยชน์รวมถึงภาครัฐเองต้องใช้งบประมาณค่ารักษาเพิ่มขึ้น ๒-๓ เท่า

22 โรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคที่รักษาหายได้ด้วยการผ่าตัด แต่เนื่องจากโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคที่มีการเปลี่ยนระยะ
23 ค่อนข้างไว หากคนไข้สามารถเข้าถึงการวินิจฉัยและรักษาอย่างทันเวลาที่ด้วยระยะเวลาที่เหมาะสมก่อนที่ระยะของ
24 โรคจะเปลี่ยนก็มีโอกาสรักษาให้หายขาดได้ด้วยการผ่าตัด เป็นการเพิ่มโอกาสในการรักษาของคนไข้ด้วย

25

26 ข้อจำกัดในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา

27 ๑. การใช้เครื่อง CT/MRI สำหรับคนไข้สิทธิ์หลักประกันสุขภาพยังจำกัดอยู่ในโรงพยาบาลไม่กี่แห่ง ทำให้เกิด
28 ความแออัดในการรอลำดับคิวในการเข้ารับการรักษา

29 ในกรณีคนไข้ที่ต้องการใช้สิทธิ์หลักประกันสุขภาพ ไม่มีทางเลือกในการเข้ารับการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี
30 ด้วย CT,MRI นอกเหนือจากโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ในขณะที่มีหลายโรงพยาบาลทั้งรัฐและเอกชนมีเครื่องมือ
31 CT,MRI ที่สามารถวินิจฉัยโรคมะเร็งท่อน้ำดีได้ จากรูปแบบการดำเนินงานในปัจจุบันที่เป็นอยู่ คนไข้ที่ต้องรับการ

1 วินิจฉัยมีความจำเป็นต้องรอคิวเป็นเวลานานจนระยะของโรคเปลี่ยน ทำให้เสียโอกาสในการรักษาตั้งแต่ระยะ
2 เริ่มต้น

3 ในปัจจุบันคนไข้ต้องรอคิวตรวจด้วย CT, MRI ประมาณ ๒-๓ เดือน ในช่วง ๓ เดือน ระยะของโรคสามารถ
4 เปลี่ยนจากระยะที่รักษาได้เป็นรักษาไม่ได้หรือมีความซับซ้อนในการรักษาและมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นหลายเท่า
5 การแก้ไขปัญหาคือ หากสามารถกระจายปริมาณการใช้เครื่อง CT/MRI ไปยังโรงพยาบาลอื่น ๆ รวมถึงโรงพยาบาล
6 เอกชนซึ่งสามารถทราบผลการวินิจฉัยโรคได้เช่นเดียวกันจะสามารถคลี่คลายปัญหาการรอคิวเป็นเวลานานได้

7 ๒. โรคมะเร็งท่อน้ำดีไม่ได้อยู่ในแผนการจัดระบบบริการสุขภาพ (Service Plan)

8 โรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคที่ไม่ได้อยู่ในแผนการจัดระบบบริการสุขภาพโรคมะเร็งที่อยู่ใน Service plan คือ
9 ๑) มะเร็งเต้านม ๒) มะเร็งลำไส้ใหญ่ ๓) มะเร็งปากมดลูก โรคมะเร็งท่อน้ำดีที่มีกลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยมากเป็นอันดับ
10 ๑ ในภาคอีสานกลับกลายเป็น เป็นโรคที่ถูกปล่อยปละละเลย หรือ neglected disease

11 อย่างไรก็ตาม ในส่วนของมะเร็งท่อน้ำดีที่คณะอนุกรรมการหลักประกันสุขภาพที่จะดูแลบริหารจัดการ
12 ภาพรวมของ สปสช. เขต ๗ ได้บรรจุโรคมะเร็งท่อน้ำดีไว้ใน Health Need เป็นหนึ่งในปัญหาที่ต้องแก้ไขเป็น
13 นโยบายของหลักระดับเขตที่จะต้องพยายามหาแนวทางที่จะขับเคลื่อน เช่น การจัดสรรงบประมาณของเขตที่จะ
14 บริหารจัดการได้ในการทำงานแก้ปัญหาโรคนี้นี้แม้ว่าในปีนี้จะไม่สามารถทำครอบคลุมกิจกรรมต่างๆได้ทั้งหมด แต่ก็มี
15 การจัดลำดับความสำคัญนำสิ่งที่จำเป็นเร่งด่วนขึ้นมาดำเนินการ

16 ๓. การคัดกรองโรคมะเร็งท่อน้ำดีถูกมองว่ามีต้นทุนในการคัดกรองสูง

17 โรคมะเร็งท่อน้ำดีมีต้นทุนในการคัดกรองสูง โรคนี้อาจตรวจพบได้ตั้งแต่ระยะเริ่มแรกด้วยการอัลตรา
18 ซาวด์ ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบัน การเฝ้าระวังมะเร็งท่อน้ำดีในกลุ่มเสี่ยงทำได้โดยการตรวจอัลตราซาวด์
19 (UltraSound: U/S) ช่องท้องปีละ ๑ ครั้ง และหากเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง คือ ตรวจพบพังผืดรอบท่อน้ำดี (periductal
20 fibrosis) จะต้องตรวจอัลตราซาวด์คัดกรองทุก ๖ เดือน เพื่อเฝ้าระวังการเกิดมะเร็งท่อน้ำดีต่อไป นอกจากการ
21 ตรวจพบพังผืดรอบท่อน้ำดีแล้ว ยังสามารถตรวจพบจุดที่น่าสงสัยว่าจะเป็นโรคคือการหนาตัวของผนังท่อน้ำดีหรือ
22 พบก้อนในตับซึ่งจะต้องส่งต่อเพื่อวินิจฉัยด้วยการ CT, MRI ในส่วนของกลุ่มเสี่ยงและเสียงสูงหากไม่ได้รับการเฝ้า
23 ระวังโรคมะเร็งท่อน้ำดี ปล่อยให้ระยะการพัฒนาโรคมะเร็งดำเนินต่อไปจากเซลล์ท่อน้ำดีปกติจะถูกพัฒนาเป็น
24 เซลล์มะเร็งด้วยกระบวนการกลายพันธุ์ที่ระดับสารพันธุกรรม (DNA mutation) เพราะอนุมูลอิสระที่เม็ดเลือดขาว
25 ปล่อยออกมาเข้าตอบสนองต่อพยาธิในกระบวนการอักเสบนั้นสามารถสร้างความเสียหายให้กับเซลล์ท่อน้ำดีปกติได้
26 เช่นกัน พอเวลาผ่านไปร่างกายไม่ได้รับการรักษาเพื่อลดการอักเสบ เซลล์ท่อน้ำดีที่ผิดปกติจะแบ่งตัวจำนวนมาก
27 อย่างควบคุมไม่ได้และกลายเป็นมะเร็งท่อน้ำดีในที่สุด ซึ่งถ้าระยะของโรคมะเร็งลุกลาม การรักษาจะยิ่งทำได้ยากขึ้น
28 อีกทั้งใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลยุคปัจจุบัน จะเข้ามา
29 ด้วยระยะนี้ของโรค

30 ๔. ปัญหาด้านการส่งต่อคนไข้จากโรงพยาบาลในพื้นที่มายังโรงพยาบาลที่สามารถรักษาได้

31 การส่งต่อคนไข้มะเร็งท่อน้ำดีที่ใช้สิทธิ์หลักประกันสุขภาพ มีข้อจำกัดเรื่องการส่งตัวที่ต้องทำตามลำดับ
32 ขั้นตอนและไปตามโรงพยาบาลที่กำหนดไว้เท่านั้น ในกรณีที่มีคนไข้ที่อาการไม่สามารถรอได้และข้ามขั้นตอน หรือ
33 เข้ามายังโรงพยาบาลศูนย์หรือศรีนครินทร์โดยไม่ทราบเงื่อนไขเรื่องระบบการส่งต่อและตามจ่ายจะต้องกลับไปตั้ง

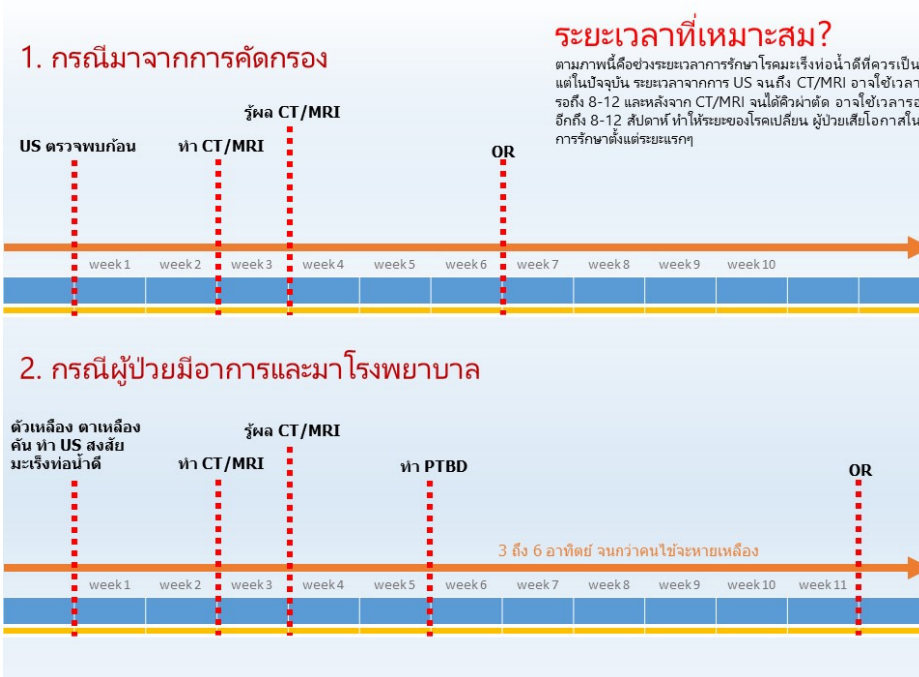
1 ต้นการดำเนินการใหม่ที่โรงพยาบาลต้นทางทำให้ใช้เวลาจนเสียโอกาสรักษาตั้งแต่ระยะแรก ทั้งนี้ข้อจำกัดของเรื่อง
2 ระบบการส่งต่อและตามจ่ายเป็นอำนาจตัดสินใจของเขต

3 แม้ว่าการจ่ายที่ สปสช. รับผิดชอบอยู่ ไม่มีข้อจำกัด ทาง สปสช. สามารถจ่ายค่าบริการให้กับทุกหน่วย
4 บริการที่เข้าระบบหลักประกันสุขภาพแต่มีเงื่อนไขในส่วนของแต่ละจังหวัดที่ต้องไปบริหารจัดการซึ่งเป็นเรื่องของ
5 จังหวัดในเรื่องของขยายการส่งผู้ป่วย การจัดระบบให้คนไข้ต้องส่งต่อภายในหน่วยบริการที่เป็นของกระทรวง
6 สาธารณสุขเท่านั้นมีเหตุผลเพื่อพัฒนาศักยภาพของโรงพยาบาลในระบบของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็งและ
7 ดูแลคนของตนเองได้

8 มีกรณีตัวอย่างการแก้ปัญหาลักษณะนี้ของโรคต่อกระจกที่เคยมีปัญหาว່ว่าประชากรเราเข้าถึงการรักษาได้
9 น้อยมาก ต่อมาทางเขตได้บริหารจัดการโดยทำ MOU ร่วมกับทางโรงพยาบาลเอกชนให้คนไข้ต่อกระจกสามารถ
10 เข้าถึงบริการได้อีกช่องทางหนึ่ง

11 ๕. การจัดลำดับคิวสำหรับการผ่าตัดรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดีอยู่ในลำดับเดียวกันกับโรคไม่เรื้อรัง

12 โรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคที่เปลี่ยนระยะเร็ว แต่ในการจัดลำดับคิวเพื่อรับการรักษพบว่าโรคมะเร็งท่อน้ำดี
13 ยังอยู่ในลำดับคิวเดียวกันกับโรคไม่เรื้อรัง คิว ว่าโรคนี โรคมะเร็งท่อน้ำดีไม่จำเป็นต้องเข้ารับการผ่าตัดรักษาใน
14 ระยะเวลาเท่ากัน จำเป็นต้องมีการปรับระบบการจัดลำดับคิวโดยให้แบ่งประเภทของโรคมะเร็งท่อน้ำดี และโรคมะเร็งท่อน้ำดี
15 เพื่อเพิ่มโอกาสการรักษาโรคต่างๆ

16 เอกสารอ้างอิง

17 Sripa, B., Kaewkes, S., Sithithaworn, P., Mairiang, E., Laha, T., Smout, M., Pairojkul, C., Bhudhisawasdi, V., Tesana,
18 S., Thinkamrop, B., Bethony, J. M., Loukas, A., and Brindley, P. J. (2007). Liver fluke induces
19 cholangiocarcinoma. *PLoS Med*4(7), e201.
20 Sripa, B., and Pairojkul, C. (2008). Cholangiocarcinoma: lessons from Thailand. *Curr Opin Gastroenterol*24(3),
21 349-56.
22